

NYHEDSBREV

September 2009

14. årgang

Nr. 3

Kalender

Onsdag den 9. september kl. 19.00

Bestyrelsesmøde.

Mandag den 5. oktober kl. 19.00

Medlemsmøde i Lindeværftet med foredrag af Morten Gøthche. Se nærmere nedenfor.

Lørdag og søndag den 17-18. oktober

Husflidsudstilling på Sønderborg Slot.

Mandag den 7. december kl. 18.00

Gule ærter.

Foredrag ved Morten Gøthche

På medlemsmødet den 5. oktober kl. 19.00 vil arkitekt/museumsinspektør Morten Gøthche fra Vikingeskibsmuseet i Roskilde holde foredrag. Titlen er:

”Fra Hjortspringbåden til Gokstadskibet”

Et foredrag om det nordiske skibs udvikling fra bronzealder til vikingetid. Her gennemgås det klinkbyggede skibs udvikling fra bronzealderens krigskanoer, jernalderens store roskibe og vikingetidens sejlførende skibe.

Morten Gøthche er uddannet ved Kunstakademiets Arkitektskole i 1977 med speciale i skibsrestauration og skibshistorie.

Nydambådens Laug og Sebbe Als Vikingerne er inviteret til at deltage i vores møde.

Da våbnene tav

For de, der vil læse en overskuelig gennemgang af Hjortspringfundet, er Flemming Kauls bog: ”Da våbnene tav” med undertitlen: ”Hjortspringfundet og dets baggrund” en god mulighed. Den er ikke ny, udgivet i 1988 af Nationalmuseet og Nyt Nordisk Forlag.

På 95 sider fortæller Kaul først om fundet. Dernæst kommer et afsnit om andre offerfund fra samme keltisk jernalder. I sidste del sammenholdes de fundne våben – skjoldene, sværdene, spyddene og ringbrynjerne – med våben fra keltiske fundpladser i det øvrige Europa. Bogen slutter med et engelsk sammendrag.

Flemming Kaul er museumsinspektør på Nationalmuseet.

Bogen kan lånes på biblioteket eller den kan købes antikvarisk (80-100 kr.)

J. J. Kjær Rasmussen

P.S. Har nogen lånt vores eksemplar fra Lindeværftet? – og måske glemt at aflevere?

Ferieåpent uge 29, 30 og 31

Med spænding så vi frem til de 3 uger med 7 x 4 timers åbent for besøgende. I alt 84 timer. Vagt-skemaet blev relativt let udfyldt, så der var to personer klar til at modtage gæster hver time hele perioden.

163 voksne og 20 børn kom på besøg. Meldingerne fra guiderne og notaterne i gæstebogen er særdeles opmuntrende og tyder på meget interesserede og spørgelystne gæster. Der blev også solgt en hel del i vort "kommercielle hjørne", 5 bøger, 4 T-shirts og kasketter og for 310 kr. håndarbejde. Samlet kom der 4 245 kr. i kassen, og det uden den helt store annoncering.

Skal vi gøre det igen næste år? Bestyrelsen modtager gerne meningstilkendegivelser. Indlæg om dette eller andet til næste Nyhedsbrev er også velkomne.

Knud Andersen og J. J. Kjær Rasmussen

Kunne Hjortspringbåten seiles?

De aller fleste vil uten videre svare nei på dette spørsmål. Seil, i vanlig forstand, ble først mulig når båtene fikk en sterk kjøll og et kjølsvin.

Likevel; båter av Hjortspringtypen hadde med seg minst 20 kvm seilflate, i form av skjoldene til et 20-talls krigere. Er det ikke mer sannsynlig at denne fremdriftsmulighet ble benyttet, enn at den ikke ble benyttet?

Ved besøk på Lindeverftet 11. august 2009 var det umulig å unngå å legge merke til det 4-slåtte tau mellom forstevn og akterstevn, festet i utskjæringer foran og bak for de 4 kordeller. Tauet skulle visstnok stive av konstruksjonen. Jeg fikk fortalt at dette var en usikker rekonstruksjon, og at noen hevdet at tauet ikke hadde noen hensikt.

Er det mulig at de 4 kordeller i virkeligheten ble benyttet til å holde 4 hjørner av stort sett rektangulære skjold på plass? I så fall fikk man en mulighet til virkelig å manøvrere med vinden, for å oppnå en noe annen kurs enn vinden rett akter! Det er jo også mulig at tau ble festet og strammet fra toppen av stevnen foran og bak.

I så fall har jo da den sterkt oppvendte stevn og akter et fornuftig formål, og er ikke bare uttrykk for en tradisjon fra hudbåtenes tid. Forlengelsen av selve kjølen har et formål som gir seg selv; å ramme og ødelegge hudbåter og kanskje også båter med trelemmer!

Helleristninger med et mangfold av vertikale streker over båten blir vanligvis tolket som representasjon av krigere. Kan det ikke også være skjold/seil?

I alle fall; det ville være interessant om Hjortspringlauget kunne prøve litt med skjold som fremdriftsmiddel. Selv om det fungerer, er det jo ikke sikkert at man benyttet denne mulighet. Vi er jo mer intelligente enn folk var på Hjortspringbåtens tid, vel?

Pål Mitsen
Randaberg (ved Stavanger), Norge
Medlem av Hjortspringlauget

10 år med Tilia til søs

Jubilæumstale af Knud V. Valbjørn

For ti år siden kyssede Tilia Alsie vandet for første gang som repræsentant for de mange både, der krydsede de nordiske have i Bronzealderen og i den tidligste Jernalder, for nogle tusinde år siden. Indtil 1930 kendte man kun Nordens både gennem de titusinde af helleristninger fra Trondhjem til Bornholm. Det manglende kendskab resulterede i mange forskellige teorier om bådenes udformning. Næste fase startede i 1915, da "the grand old man" Jens Raben erkendte, at der nok lå en båd i Hjortspring Mose og da Rosenberg, udgraveren af Hjortspringbåden, udgav sin bog "Hjortspringfundet" i 1937. Tolkningen af bådfundet som tegnet af Frederik Johannessen, gav fornyet anledning til teorier. Båden blev dateret til 350 før Kristus.

Sidste fase, fra 1991 til i dag, indeholdt studier, bygning og afprøvning af Tilia Alsie, en fase, der som drivkraft havde Hjortspringbådens Laug med støtte fra Nationalmuseets forskellige afdelinger. Denne fase har givet klarhed over Bronzealderens og keltisk Jernalders både.

Nu skal man være forsigtig med at bruge ordet klarhed, ihukommende Niels Bohrs udsagn om, at det modsatte af ordet sandhed er ordet klarhed, da dette begreb erfaringsmæssigt indeholder mange usandheder.

Vi gør det imidlertid klart, at Hjortspringbåden repræsenteret af Tilia Alsie, kan nå en hastighed på 8 knob kortvarigt, at den kan klare 1 m høje bølger, og at den eller rettere sagt dens mandskab i roligt vand kan drive den frem med en fart på 5 knob, time efter time.

Det forekommer sandsynligt at en hjortspringbåd vil kunne passere Skagerak på en rolig dag fra Nordjylland til Norge.

Den vil kunne fragte 1 ton varer på sådan en tur og giver derved en forklaring på de hundreder af flintdolke, der er fundet i Sydnorge og fremstillet i Nordjylland.

På tilbageturen har den nok fragtet fedtsten, der blev brugt til fremstilling af støbeforme til bronzesmykker mm., Nogle rensdyrpelse har der nok også været plads til.

Foto: Henry Stefansen

Men vigtigst af alt, de stort set ensartede helleristninger af både fra Trondhjem til Bornholm, helleristninger, der bærer vor Hjortspringbåds kendetegn antyder, at oldtidens samfund i Skandinavien har været forbundet med en livlig trafik af hjortspringbåde.

Denne trafik har vel været grundlaget for den ensartede kultur, der karakteriserer Skandinavien. Bådene har været servere i oldtidens internet, i oldtidens kulturudveksling, på godt og ondt, da bådene også har været anvendt til mindre fredelige formål, som krigskanoer, som Tilias moder, der nu ligger lit de parade på Nationalmuseet i København.

I de ti år, der er gået siden Tilia blev søsat, har vi, Hjortspringbådens Laug, ud over mange sejlads og afprøvninger drevet et omfattende oplysningsarbejde gennem udgivelse af bøger (I kan for øvrigt købe dem her ved en af boderne), gennem foredrag, forevisning og udstationering af Tilia.

Vi skønner, at op mod tohundrede tusind mennesker har lært denne, den ældste plankbyggede båd i Norden, at kende gennem vores arbejde.

Og hvad nu?

På nær nogle få udestående spørgsmål af sejlmæssig karakter, som vi skal have afklaret, er forskningsarbejdet afsluttet. Og dog, nye spørgsmål skal måske besvares.

Vi vil fortsætte med at udbrede kendskabet til båden, dagen i dag er et eksempel herpå.

Den væsentligste opgave bliver imidlertid at sikre eksistensen af Tilia, ikke blot som et støvet museumsstykke, men som en aktiv kulturperle udgående fra det alsiske område.

Foto: Henry Stefansen

Vi, det vil sige Tilia Alsie, har brug for en tilgang af stærke, aktive padlere, der kan supplere og senere erstatte den nuværende besætning af seje men aldrende mænd og kvinder, der i dag udgør mandskabet.

Vi skal revitalisere båden, vi skal deltage aktivt i sejlarrangementer på en måde, der vil resultere i ud-sagn i reportager såsom:

“Endnu engang forgyldte den alsiske jernalderbåd Tilia arrangementet med sin overbevisende styrke og kvalitet, endnu engang så vi “Guldtiveren” bruse frem gennem vandet.

Vi vil udbringe et trefoldigt leve for Tilia Alsie.

Hun længe leve. Jen to tre, Hurra, Fi, fem sejs, Hurra, syv ott ni, Hurra og så det lange, Hurraaaa.

Historisk dag ved søen 2009

Foto: Peter Mølgaard

Næste nyhedsbrev

Det næste nyhedsbrev udsendes i januar og eventuelle indlæg skal være indsendt ultimo december.

Indlæg sendes til:

Leif Stig Andersen, Fæbrovej 7, Himmark, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 64 49, e-mail LSAndersen@mail.tele.dk

Navne og adresser

Formand: J. J. Kjær Rasmussen, Kirsebærhaven 39, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 06 27, e-mail: formand@hjortspring.dk

Næstformand: N. P. Fenger, Søbakken 14, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 04 30

Kasserer: Knud E. Andersen, Bygtoften 7, Guderup, 6430 Nordborg, tlf. 74 49 12 01, e-mail: kekandersen@bbsyd.dk

Sekretær: Anton Johnsen, Strandvej 1 E, 1. tv, 6400 Sønderborg, tlf. 74 45 62 81, e-mail: antonjohnsen@mail.dk

Øvrige John Petersen, Ugebjergvej 13, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 62 71

bestyrelse: Chresten Møller, Hjortspringvej 23, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 84 63, e-mail: stevninghjorn@mail.dk

Inge Skovvang Jensen, Bakken 12, Guderup, 6430 Nordborg, tlf. 75 17 82 89, e-mail: i.skovvang@ofir.dk

Redaktion: Leif Stig Andersen, Fæbrovej 7, Himmark, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 64 49, e-mail: LSAndersen@mail.tele.dk

Lindeværftet: Dyvigvej 11, Holm, 6430 Nordborg

Internet: <http://www.hjortspring.dk>

<http://home6.inet.tele.dk/hjortspr>

Vi har fået et nyt skilt ved værftet

Foto: Henry Stefansen

Indlæg af Arne Bondo-Andersen ved seminar på Historiecenter Dybbøl Banke 3. april 2008

1864 og Nydam Mose

Jeg har valgt at fortælle om nogle af en af de civile tildragelser under de slesvigske krige, nemlig kampen om vor kulturarv. Den var lige så forbitret som selve krigen, men naturligvis mindre blodig.

Kun 10 km nord for Dybbøl ligger Nydam Mose, og den kom til at spille en central rolle i krigen. Men nu vil jeg springe lidt i det.

Den 1. januar 1852 tiltrådte Helveg Conrad Christian Engelhardt en stilling som sproglærer ved "Flensborg Latin- og Realskole". Engelhardt var da 26 år og magister i tysk og fransk fra Københavns Universitet. Under hele sin studietid havde han arbejdet som skriver og bogholder på Nationalmuseet, som dengang hed "Oldnordisk Museum". Museets daværende leder Thomsen var ungkarl og omgav sig med begavede unge mænd, deriblandt Engelhardt. Han tog dem med på dannelsesrejse til Rom, hvor Engelhardt opholdt sig i 8 måneder og gik på værtshus med Thorvaldsen og H.C. Andersen. Til gengæld havde Thomsen overhovedet ingen forståelse for at unge mænd gerne ville have en fast stilling og stifte familie. Så Engelhardt rejste simpelthen til Flensborg for at få fast arbejde.

I 1852 besluttede Slesvigministeriet at erhverve en privat samling af oldtidssager og at placere denne på "Flensborg Latin- og Realskole". Det var dengang almindelig at placere samlinger på højere skoler, så det var der ikke noget usædvanlig i. Engelhardt var den eneste på skolen, der havde arbejdet på et museum, så han blev valgt til at stå for samlingen. Og allerede i maj 1852 – 5 måneder efter at han var flyttet til Flensborg – blev han af kong Frederik den VII udnævnt til museumsinspektør. Han fik selvfølgelig ikke færre undervisningstimer af den grund – tværtimod, for det gik godt for skolen med mange elever.

Engelhardt kastede sig over arbejdet med at udvide samlingen af oldsager, som snart kom til at hedde "Flensborg Samlingen". Noget fik han foræret af private og meget købte han af private samlere. Han overskred altid sine budgetter, men så lagde han ud af egen lomme til næste bevilling kom. Frederik den VII var jo arkæologisk interesseret og besøgte ofte Engelhardt når han var på Glyksborg Slot med grevinde Danner.

Men så kan man jo også grave selv for at finde oldsager, og det kastede Engelhardt sig naturligvis også over. Han vidste intet om udgravninger, men han var systematiker. I 1858 gravede han i en mose i Süderbrarup, og rige fund her gjorde, at han blev klar over offermosernes store betydning for arkæologien.

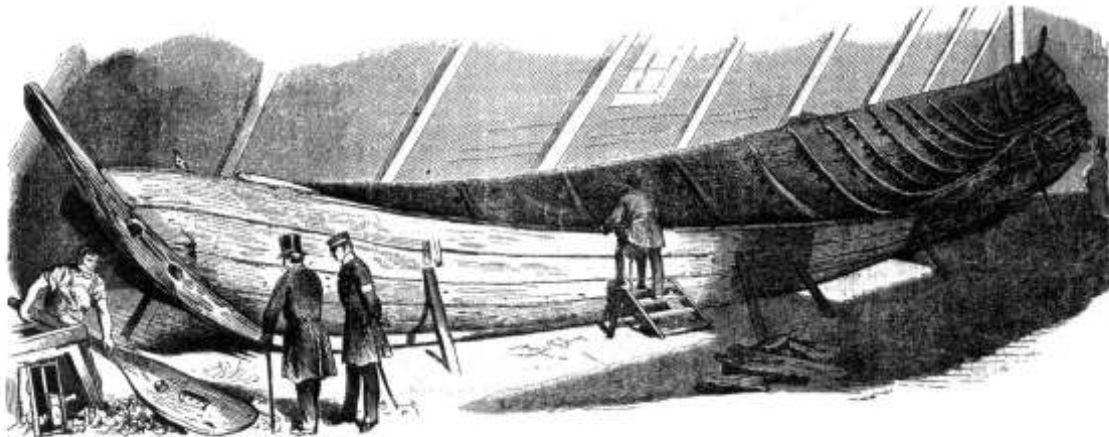
Flensborg Samlingen voksede og voksede – alene i 1859 kom der over 1350 nye genstande til samlingen, der altid havde pladsnød. I 1859 blev det besluttet, at der skulle indrettes lokaler til samlingen i Slesvigministeriet bygning, og i 1861 forlod samlingen skolen og rykkede i egne lokaler.

I 1859 hørte Engelhardt om, at der var gjort mange fund under tørvegravning i Nydam Mose, og han foretog sin første udgravning her. Der blev fundet så mange våben og mønter her fra romersk tid, at Frederik den VII besluttede også at grave her. Det gjorde han så i oktober 1859, men uden at gøre de store fund.

Engelhardt fortsatte udgravningerne i Nydam Mose de kommende år, og den 18. august 1863 skete sensationen - Engelhardt fandt Nydambåden. Et flot skib bygget i egetræ. Det var 23 meter langt og havde plads til 28 årer. Det var klinkbygget og samlet med jernsøm. Det lå delvis på siden, og der opstod hurtig den teori, at skibet var blevet sænket ved at hugge hul i siden på det. Kongen fik naturligvis straks telegram om fundet.

En uge senere var skibets egeplanker reddet i land. Under arbejdet var Engelhardt blevet klar over, at der lå endnu et skib lige ved siden af egetræsskibet. Herudover havde han fundet planker fra et 3. skib, som åbenbart var hugget i stykker.

Efteråret 1863 blev vanvittig travlt for Engelhardt. Egetræsskibet blev samlet på loftet over Flensborg Samlingen i Slesvigministeriet. Der manglede mange stykker, men de blev søgt rekonstrueret af egetræ. Samtidig så Engelhardt krigen rykke nærmere og han spekulerede på hvordan han skulle sikre Flensborg Samlingen. Og midt i det hele meddelte kongen, at han personlig ville grave i Nydam Mose. Engelhardt vidste jo hvor der lå et skib mere, og det fik kongen lov at udgrave den 27. oktober 1863. Det var et fyrretræsskib, som blev reddet i land og dækket med tørvejord.

Nydambåden og den Kjøbmands Både i Skibet. Originaltegning af J. Werges.

Nydambåden blev samlet på loftet i Slesvigministeriet i Flensborg efteråret 1863

Flensborg Samlingen

I 1863 var Flensborg Samlingen på ca. 10.000 genstande og var den største provinssamling i helstaten Danmark. Den spændte fra stenalder til middelalder, men langt hovedparten var fra jernalderen, som interesserede Engelhardt mest. Og mange af de fornemmeste ting i samlingen stammede fra Nydam Mose.

I løbet af december 1863 - januar 1864 pakkede Engelhardt Flensborg Samlingen ned. 32 kasser blev sendt til Præstegården i Nordborg på Als, og nogle kasser til København. Nydambåden var jo samlet og var for stor til at blive pakket ned, så den blev stående på loftet. Men allerede i februar 1864 blev kasserne sendt videre fra Nordborg Præstegård. Al korrespondance om denne flytning foreligger kun i kode.

Allerede den 24. februar 1864 skulle lærerne på Flensborg Latin- og Realskole aflægge troskabsed til preusserne. Det ville Engelhardt naturligvis ikke. Han rejste til København og blev endelig ansat på Nationalmuseet.

Der var stor interesse blandt preusserne for oldtiden. Det gav sig blandt andet udslag i, at de preussiske officerer fordrev ventetiden i sommeren 1864 med udgravninger. Prins Frederich Carl gravede flere gange med 50 mand i Nydam Mose. Herunder forsvandt den fyrretræsskib, som Frederik den VII havde udgravet i oktober 1863. Det er almindelig antaget, at soldaterne brugte træet til bål.

Samtidig rasede der i aviser og andre publikationer en bitter strid mellem danske og tyske arkæologer og historikere. Specielt Engelhardt blev beskyldt for at skjule vigtige fund for videnskaben. Og så blev det udtryk, danske arkæologer traditionelt havde anvendt, nemlig "nordiske oldsager" – stærkt angrebet. Der var naturligvis efter tyske arkæologers opfattelse tale om "germanske oldsager". Så samtidig med at nationalstaterne opstod i midten af 1800-tallet, blev retten til vor kulturhistorie og vore fortidsminder pludselig meget vigtig.

Men hvor var Flensborg Samlingen? De, der vidste det, sagde ingenting. Og preusserne og østrigerne – de 2 sejrherre fra 1864 - forlangte den udleveret. Og som noget helt enestående kom det til at indgå i fredsforhandlingerne i Wien i efteråret 1864. I den fredstraktat, som Danmark måtte skrive under på, kom der i artikel XIV til at stå:

”Samlingen af oldsager i Flensborg, som knyttede sig til Slesvigs historie, men som for en stor del er blevet adsplittet ved de seneste begivenheder, vil ved den danske regerings medvirkende være at genoprette”.

Det var altså den danske regering, der skulle finde og udlevere Flensborg Samlingen. Det gjorde de i begyndelsen ikke meget ud af. Men presset på regeringen steg – selv Bismarck gik ind i sagen. Og snart efterforskede både dansk og tysk politi sagen. En politimand fra Slesvig arbejdede det meste af 1866 ”under cover” i Danmark som spion. Han fandt frem til, at de var sejlet fra Nordborg til Korsør, men her tabte han sporet. I november 1866 tilbød en stikker Bismarck at røbe samlingens skjulested for 25.000 preussiske dalere – det svarer i dag til flere millioner kroner. Bismarck accepterede dette. Pengene blev dog aldrig udbetalt, da preusserne anså manden for utroværdig.

Men en ny stikker meldte sig på banen og røbede, at kasserne befandt sig i en bryggergård i Korsør. Det vides ikke hvad preusserne betalte den nye stikker. Og i 1868 udleverede den danske regering officielt Flensborg Samlingen til Preussen. De fik dog næppe det hele – Engelhardts kataloger over samlingen var ”forsvundet” og 250 genstande af samlingen fra Nydam Mose er i dag i Nationalmuseets eje.

Flensborg Samlingen kom aldrig tilbage til Flensborg. Der opstod en bitter strid mellem Flensborg og Kiel om hvor samlingen skulle placeres. De tidligere museumslokaler i Flensborg var inddraget af militæret, og de havde ingen planer om at opgive dem. Så i 1874 blev Flensborg Samlingen indlemmet i Museet i Kiels samlinger.

Men Danmark gav ikke op. Ved forhandlingerne i Versailles i 1919 efter 1. verdenskrig forlangte Danmark at få Flensborg Samlingen tilbage. Det lykkedes ikke – bl. a. England var aldeles ikke interesseret i bestemmelser om at museumsgenstande skulle tilbage til deres oprindelsesland.

I 1945 prøvede Danmark igen – denne gang forlangte vi kun fundene fra Nydam Mose udleveret. Tyskerne argumenterede med, at Nydambåden intet har med Danmark at gøre, men er en del af den germanske bebyggelsehistorie i Slesvig-Holsten. Og igen gav englænderne dem ret. Vi fik ikke Nydambåden tilbage.

Engelhardt arbejdede på Nationalmuseet fra 1864 til sin død i 1881. Han blev en meget anerkendt arkæolog og blev æresdoktor på Københavns Universitet.

Og nu til Nydambåden.

Engelhardt havde jo samlet skibet på loftet i sit museum i Flensborg, og derfor blev den ikke sendt bort sammen med resten af Flensborg Samlingen. I mange år stod skibet her uden opsyn. Børnene legede i den, og nogle turister stjal souvenirs fra den. Men i 1877 besluttede museet i Kiel at flytte den derned. Så Nydambåden blev skilt ad og på hestevogn kørt til Kiel. Her blev den samlet igen – også denne gang på museets loft. Efter 1. verdenskrig forlangte Danmark den jo uden held udleveret, men tyskerne var urokkelige – de havde kun et svar under fredsforhandlingerne: ”Nydambåden er indiskutabel”. Men kravet havde gjort indtryk på tyskerne - museet i Kiel byggede en udstillingshal til Nydambåden, og i 1925 blev den i hel tilstand transporteret fra loftet til sit nye, flotte hjem.

Men Nydambåden kom i krig igen. I 1941 blev museet bombet af englænderne. Museumsfolkene handlede hurtigt for at redde museets vigtigste ejendel, Nydambåden. Den blev pakket solidt ind i et stativ og kørt til havnen i en blokvogn. Her blev den lastet i en pram og ad mange kanaler slæbt hel til søen Mölln. Og her lå den fredelig på søens østside under hele 2 verdenskrig. Museet i Kiel blev derimod lagt i ruiner.

Endnu engang blev det **Søren Telling**, der greb ind i historien. I 1944 havde han reddet Dannevirke fra at blive omdannet til kampvognsspærring. I 1945 blev han klar over, at grænsedragningen mellem Øst og Vesttyskland ville gå gennem søen Mölln, og at Nydambåden ville havne i den russiske zone. Han styrtede derover og fik prammen med båden bugseret til søens vestside.

Både Hamborg, Flensborg, Kiel og Slesvig ønskede at få Nydambåden efter 2. verdenskrig. Museet på Gottorp Slot i Slesvig gik af med sejren, og den 18. september 1946 blev prammen med Nydambåden under stor festivitas fortøjet i havnen i Slesvig. Og i 1947 blev båden anbragt i Nydamhallen på Gottorp Slot, hvor den stadig ligger rigtig flot.

I dag er kampen om båden afløst af et fint samarbejde mellem danske og tyske arkæologer. Dette samarbejde resulterede i bl.a. i at Nationalmuseet i 2003 lånte Nydambåden i et år. Endnu engang blev Nydambåden pakket ind og kom på rejse. Den blev udstillet i København, og vi københavnere strømmede til for at beundre den. Nationalmuseet kvitterede for lånet ved at låne Museet på Gottorp Slot nogle af de ting fra Flensborg Samlingen, som Engelhardt havde smuglet over til Nationalmuseet – så freden har omsider sænket sig over Flensborg Samlingen.

Nydambåden på Gottorp slot

Nydam Mose

Udgravningerne i Nydam Mose gik i stå efter krigen i 1864. I 1888 blev der under tørvegravning fundet mange kostbare ting, men vi skal helt frem til 1939 før Nationalmuseet igen graver i mosen. I 1983 stiftede en række historieinteresserede personer "Selskabet for Nydamforskning". De indsam-

lede midler og stimulerede Nationalmuseet til at genoptage udgravningerne. Derfor blev der gravet i Nydam Mose i årene 1990-97.

Det var fantastisk at besøge disse udgravninger. Når der var fjernet 1½ m tørvejord, lå der et enormt skatkammer af våben, smykker og udstyr. Alene i 1992 fandt man over 1200 genstande. Flere tusinde genstande fra Nydam Mose er bevarede. Nationalmuseet fandt også flere dele af egetræsbåden – altså Nydambåden, samt flere dele af det 3. skib.

I dag er det en mose, men i Jernalderen var det en sø. De mange fund i mosen viser, at det kun kan være en såkaldt "offerose" hvor lokalbefolkningen efter en krig har ofret erobrede skibe, våben og udstyr. Nationalmuseet har konkluderet, at der har fundet mindst 5 ofringer sted i perioden 250 til 475 år ef. Kr. Og de mange fine og kostbare våben og smykker fra mosen giver os et vidnesbyrd om vore forfædres handelsforbindelser med fjerne lande, ikke mindst Romerriget.

Nydambåden er det største og fineste skib i Nordeuropa fra Jernalderen. Det er så velbevaret, at det har været mulig at fastslå dets alder. Egetræerne er fældede i Sydsverige ca. år 320. Og arkæologerne skønner, at det er nedlagt i Nydam Mose ikke senere end år 350 – så det har ikke fået mange år på bagen før skibet og dets besætning mødte deres skæbne her i Sønderjylland

I dag tilhører Nydam Mose Miljøministeriet. Der er offentlig adgang til mosen. Det lille hus, hvor der tidligere boede en arbejdsmand, administreres af Nydamselskabet, der har en udstilling her.

Nationalmuseet har ikke planer om yderligere udgravninger i Nydam Mose – resterende genstande skal henligge til vore efterkommere. Men genstandene i mosen er truet af padderokker, hvis rødder vil ødelægge dem. En redningsplan er under udarbejdelse – måske ved at dræbe padderokkerne ved at lægge plastik på jorden. Lykkes det ikke at få ram på padderokkerne, kan nye udgravninger blive aktuelle.

Stadig stor interesse for Nydambåden.

Vor kulturhistorie og specielt fundene fra Nydam Mose satte sindene i kog i 1864 og tiden derefter. I dag er der fred og samarbejde omkring mosen – men interessen for Nydambåden er usvækket her 144 år efter stormen på Dybbøl.

I 1997 udgav Det danske Centralbibliotek i Sydslesvig bogen "Flensborgsamlingen 1852 - 1864 – og dens skæbne" og den er ligeså spændende som en svensk krimi.

I 2007 åbnede Museet på Sønderborg Slot den meget flotte udstilling "Fejder om Fortiden" og udgav samtidig sammen med Historisk Samfund en bog med samme titel. Både bog og udstilling giver et godt indtryk af hvordan ikke mindst krigen i 1864 også var en krig om vor fortid og vor kulturhistorie.

I 2006 skrev dramatikeren Jacob Clausen med stor kunstnerisk frihed et meget spændende og meget dramatisk teaterstykke om Nydambådens omtumlede tilværelse. Han kaldte stykket "Skibet skal sejle", og det blev opført som egnesspil ved Cathrines Minde Teglværk samme år. Det blev så stor en succes, at stykket genopføres her i 2008.

Nydamselskabet er i gang med at rejse penge til at bygge en kopi af Nydambåden – så hvem ved ? En dag kan vi måske komme med på en af Nydamsbåden II's rejser.

Arne Bondo-Andersen

Litteratur:

- **Flensborgsamlingen 1852 - 1864 – og dens skæbne.** Det danske Centralbibliotek i Sydslesvig. 1997.
- **Fejder om Fortiden.** Museet på Sønderborg Slot og Historisk Samfund for Als og Sundeved. 2007.
- **Nydambådens mange rejser.** Flemming Rieck. Nydamselskabet 2004
- **”som samlede ofre fra en talrig krigerflok”.** Status over Nationalmuseets Nydamsprojekt 1989-97.
- **Skibet skal sejle.** Program for Egnsspil 2006 af Jacob Clausen på Cathrines Minde Teglværk
- Nydamselskabets hjemmeside www.nydam.nu
- Skov-og Naturstyrelsens hjemmeside www.sns.dk